

Þjóð til þings
Stjórnlagábing 2011
um stjórnarskrá Íslands

KYNNING STJÓRNLAGANEFNDAR
Á FYRSTU NIÐURSTÖÐUM
ÞJÓÐFUNDAR UM STJÓRNARSKRÁ

7. nóvember 2010

Grand Hótel

Reykavík 2010

Inngangur

Þjóðfundur um stjórnarskrá var haldinn í Laugardalshöll í Reykjavík laugardaginn 6.nóvember 2010.

Fundinn sóttu 950 manns af landinu öllu, frá 18 ára til 91 árs að aldri og var kynjaskipting nánast jöfn.

Auk þeirra komu um 200 aðstoðarmenn af ýmsu tagi að fundinum.

Fundurinn þótti takast með afbrigðum vel og töldu nær allir þátttakendur að niðurstöður hans myndu nýtast stjórnlagabing við vinnu þess að nýrri stjórnarskrá.

Skipulag fundarins

Fundinum var skipt í verkþætti sem dýpkuðu sífellt umræðu um viðfangsefni fundarins – stjórnarskrá lýðveldisins.

Meginviðfangsefni fundarins var innihald stjórnarskrár og þar með helstu þættir hennar.

Í fyrstu hafði verið fjallað um þau gildi sem fundarmenn vilja að lögð séu til grundvallar nýrri stjórnarskrá og voru þau flokkuð í átta meginflokka. Innihald stjórnarskrárinnar var síðan rætt út frá þeim.

Þátttakendur greiddu atkvæði annars vegar þeim þáttum sem þeim fannst mestu skipta, og hins vegar þeim þáttum sem þeim fannst fela í sér nýjungar.

Á hverju borði var svo samin setning eða málsgrein um það sem mestu hafði skipt í umræðunni.

Loks gafst þátttakendum tækifæri til að koma persónulegum tilmælum á framfæri við stjórnlagabing, alþingi, fjölmiðla og aðra.

Fyrir lok fundarins voru gestir beðnir að meta framkvæmd og áhrif fundarins.

Úrvinnsla

Úrvinnsla hófst þegar á fundinum, þar sem hvert borð dró fram megináherslur sínar.

Fimmtíu manna hópur vann áfram að flokkun og framsetningu gagnanna strax að fundinum loknum og var þeirri vinnu fram haldið að morgni sunnudags.

Hér er að finna meginniðurstöður fundarins.

Inntak fundarins

Inntak fundarins var sett upp í viðamiklð hugtakatré sem er að finna á minnislykli sem blaðamenn fá afhentan. Hér sjást aðeins meginflokkarnir en á rafrænu formi má rekja niðurstöður allt til frumgagna.

Samantekt efnisflokka á Þjóðfundi 2010

LAND OG ÞJÓÐ - *Gildi og gildistengd atriði sem lúta að sjálfstæði ríkisins, menningu og landshögum, svo sem framsýni, gildi íslenskrar tungu og landsbyggðar.*

Stjórnarskráin er sáttmáli sem tryggir fullveldi og sjálfstæði Íslendinga og er skrifuð fyrir fólkið í landinu. Stjórnarskráin á að standa vörð um íslenska tungu, menningu og auðlindir þjóðarinnar. Hún verði kynnt í skólum og almenningi tryggð áhrif á ákvarðanir í þjóðmálum. Efla skal ímynd Íslands, stuðla að fjölmenningu og aðskilnaði ríkis og trúfélaga.

SIÐGÆÐI - *Almenn siðferðileg gildi án sérstakra tengsla við stjórnskipun eða stjórnsmál, svo sem heiðarleiki, virðing, ábyrgð, umburðarlyndi, sanngirni og samkennd.*

Stjórnarskráin skal byggja á siðferðisgildum. Siðgæðisþema nýrrar stjórnarskrár skal vera mannvirðing, tjáningarfrelsi og tillitssemi. Lögð sé áhersla á heiðarleika kjörinna fulltrúa, embættismanna, lög og siðareglur. Til að efla og bæta siðgæði þjóðarinnar þarf að kenna siðfræði í skólum landsins og auka samfélagslega ábyrgð almennings. Á Íslandi skal valdhöfum settur skýr rammi þar sem mannvirðing, ábyrgð og skyldur við þegna landsins eru höfð að leiðarljósi.

MANNRÉTTINDI - *Gildi sem liggja til grundvallar eða tengjast viðteknum mannréttindum, svo sem jafnrétti og jafnræði, tjáningarfrelsi, menntun, trúfrelsi og eignaréttur.*

Allir skulu njóta mannréttinda samkvæmt alþjóðlegum mannréttindasáttmálum sem Ísland hefur lofað að virða, svo sem tjáningarfrelsis, friðhelgi einkalífs, trúfrelsis og eignarréttar. Tryggja skal jafnræði fyrir lögum óháð kyni, trú, þjóðerni, kynþætti, búsetu og kynhneigð. Allir skulu njóta jafns réttar til náms, heilbrigðisþjónustu og lágmarksframfærslu. Vægi atkvæða verði jafnt.

RÉTTLÆTI, VELFERÐ OG JÖFNUÐUR - *Gildi og gildistengd atriði sem lúta almennt að réttlæti, velferð og jöfnuði, t.d. með tilliti til menntunar, heilbrigði og framfærslu.*

Tryggja skal öllum landsmönnum mannsæmandi lífskjör óháð kyni, kynþætti, aldri, búsetu, vinnu, þjóðerni, trúarskoðun, efnahag, fötlun, kynhneigð eða skoðunum. Allir skulu hafa jafnan rétt til framfærslu, menntunar, heilbrigðisþjónustu og félagsþjónustu. Lífeyrisréttindi skulu öllum tryggð. Vægi atkvæða skal vera jafnt og refsilög skýr.

NÁTTÚRA ÍSLANDS, VERND OG NÝTING - *Gildi og gildistengd sem lúta að umhverfi, þ.á.m. auðlindum, svo sem sjálfbærni, umhverfisvernd og þjóðareign.*

Náttúra og auðlindir landsins eru óframseljanleg þjóðareign sem ber að vernda, umgangast og nýta á sjálfbæran hátt þannig að aðgengi almennings sé tryggt. Setja þarf skýr lög um eigna- og nýtingarétt þjóðarinnar á auðlindum, náttúru og lífríki. Náttúru Íslands og auðlindir ber að vernda fyrir komandi kynslóðir.

LÝÐRÆÐI - *Hvers kyns gildi og gildistengd atriði sem lúta beint að þátttöku þjóðarinnar í stjórn ríkisins, svo sem þjóðaratkvæði og kosningaréttur. Einnig gildi tengd forsendum lýðræðis, t.d. miðlun upplýsinga.*

Á Íslandi skal vera virkt og gagnsætt lýðræði. Vægi atkvæða verði jafnt í einu kjördæmi, kosningar með persónukjöri, þingseta þingmanna háð tímatakörkunum og þeim fækkað. Lýðræðið byggi á þrískiptingu valds og skýrum lögum um þjóðaratkvæðagreiðslu um mikilvæg málefni. Skipan dómara skal endurskoðuð. Kjósendur með jafnan atkvæðisrétt geti einir breytt stjórnarskrá.

VALDDREIFING, ÁBYRGÐ OG GAGNSÆI - *Gildi og gildistengd atriði sem lúta almennt að uppbyggingu ríkisins og meðferð ríkisvalds, svo sem dreifing valdsins, gegnsæi og stöðugleiki. Einnig gildi (og gildistengd atriði) sem lúta að störfum einstakra stofnana og handhafa ríkisvalds og ábyrgð þeirra.*

Tryggja þarf þrígreiðingu valds þar sem hlutverk og ábyrgð ráðamanna séu skýr. Ráðherrar skulu ekki gegna þingmennsku ásamt ráðherraembætti. Stjórnarskráin ætti að tryggja gagnsæi og eftirlit með stjórnsýslu. Fagmennska ráði för við ráðningar í störf í stjórnsýslunni. Endurskoða þarf vald forseta Íslands og taka afstöðu til neitunarvalds hans. Takmarka ætti þann tíma sem alþingismenn mega sitja á þingi. Tryggja þarf sjálfstæði dómstóla.

FRÍÐUR OG ALÞJÓÐASAMVINNA - *Gildi og gildistengd atriði sem lúta að stöðu Íslands í samfélagi þjóðanna, svo sem öryggi, friður og hlutleysi.*

Ísland sé sjálfstætt og fullvalda ríki sem leggi áherslu á samvinnu við aðrar þjóðir, sérstaklega á norðurslóðum. Ísland sé málsvari friðar og taki þátt í alþjóðasamstarfi í þeim tilgangi. Öryggi landsins skal tryggt. Ísland taki virkan þátt í samstarfi um náttúruvernd, sjálfbæra nýtingu auðlinda, vernd mannréttinda og þróunar- og hjálparstarfi. Ísland sé herlaust og kjarnorkuvopnalaust.

Þjóð til þings
Stjórnlagabing 2011
um stjórnarskrá Íslands

Á hverju borði voru samdar setningar um megininntak umræðunnar. Þessar setningar hafa nú verið greindar, og má hér sjá þau orð sem oftast koma fyrir. Ef smellt er á eitthvert orð birtast þær setningar sem innihalda viðkomandi orð.

